

I N N E H Å L L

Sida 1 Ny TNC-ordlista

Bilagor: 'Att arbeta med ord', anförande inför TNCs representantförsamling den 20 april 1967 (ej bilagt)

Förteckning över TNC-publikationer

Ny ordlista: TNC 38 Färg- och lackteknisk ordlista

I TNCs skriftserie har nu utkommit TNC 38 Färg- och lackteknisk ordlista. Den är en helt omarbetad utgåva av TNC 14 som kom ut år 1951.

Ordlistan har utarbetats i samråd med Sveriges Färgfabrikanters Förening och under ledning av en arbetsgrupp bestående av direktör Stig Bergman, överingenjör Berndt Berndtsson, tekn.lic. Magnus Ivarsson Huss, professor Paul Nylén och TNCs verkställande direktör Einar Selander. Nylén har som gruppens tekniske sekreterare svarat för huvuddelen av det grundläggande utredningsarbetet, medan Selander varit administrativ ledare och handhaft det terminologiska och språkliga redigeringsarbetet.

Arbetet har innefattat en betydande revision av äldre definitioner och en avsevärd komplettering med nya termer. Ordlistan omfattar hela färg- och lackområdet, således även tryckfärgstekniken. Disponent N R:son Hoffman har i samråd med andra sakkunniga inom tryckfärgsindustrin svarat för de tryckfärgstekniska termerna.

Ordlistan omfattar 243 sidor och upptar sammanlagt ca 1400 termer, samtliga med definitioner och med motsvarande uttryck på engelska, franska, tyska och finska. Därjämte har medtagits ett urval av danska och norska termer som skiljer sig från motsvarande svenska termer genom ordval eller genom väsentligt avvikande stavning.

Som bilagor ingår en illustrerad översikt av det naturliga färgsystemet, en förteckning över grundämnen med betydelse inom färg- och lackemin vilkas namn på engelska, franska eller tyska skiljer sig från de svenska, en lista över beteckningar för polymerer och mjukningsmedel enligt IUPACs rekommendationer, och en sammanställning över vissa omvandlingsfaktorer.

Ordlistan är alfabetiskt uppställd och har likaså alfabetiska register på de utländska språken.

Liksom övriga TNC-publikationer säljs TNC 38 i bokhandeln och av Sveriges Standardiseringskommission.

Priset är 40 kronor.

17.5.1967

Bibliotekarie Einar Selander:

Att arbeta med ord

Föredrag inför TNCs representantförsamling den 20 april 1967.

Att arbeta med ord kan från terminologisk synpunkt belysas genom en presentation av TNC 38, Färg- och lackteknisk ordlista, som har utkommit i dagarna och som utgör en väsentligt reviderad utgåva av TNC 14. TNC 14 utkom år 1951, alltså för 16 år sedan. Det är alldeles uppenbart och känt från andra områden av teknisk publiceringsverksamhet att detta är en alltför lång varaktighet för en teknisk skrift. Så många saker hinner att hända även inom väl etablerade tekniska fack att det ursprungliga materialet blir föråldrat och framför allt ofullständigt. Detta gäller i hög grad även innehållet i tekniska ordlistor.

En snabbare revision hade således varit önskvärd, men har av olika skäl inte varit möjlig. Ett arbete av detta slag kan inte heller avsevärt påskyndas utan förfång för den grundlighet och noggrannhet som erfordras. Den nu framlagda ordlistan har tillkommit på ett sätt som kan sägas vara typiskt för denna del av TNCs verksamhet.

Efter överläggning med huvudintressenten inom detta fack, Sveriges Färgfabrikanters Förening, tillsattes en arbetsgrupp med en särskild utredningsman hämtad från kretsen av tekniska rådgivare åt TNC. Vi hade förmånen att för detta uppdrag kunna utnyttja den förutvarande chefen för Färg- och fernissindustriens forskningslaboratorium, professor Paul Nylén, som från sin emeriti-position har kunnat lägga ned ett avsevärt arbete på uppgiften. Efter dess slutförande har han nu skyndsamt sökt sig till sydligare nejder för rekreation, varför vi inte idag kan tacka honom personligen för hans insats.

Arbetsmässigt har detta tillvägagångssätt inte inneburit särskilt hög belastning på gruppen i dess helhet som har varit samlad till sammanträden ett begränsat antal gånger och dessemellan har biträtt med skriftliga remissyttranden. Huvuddelen av arbetet har legat på utredningsmannen och på TNCs sekretariat som fått ägna mycken arbetstid åt denna uppgift. Detta är emellertid nödvändigt för att säkerställa den kontinuitet i ordlistearbetet som gör ordlistorna till samordnade delar i TNCs skriftserie.

Det inledande arbetet på en ordlista innebär en inventering av ordmaterial som kan komma ifråga för behandling, en dokumentationsundersökning för att anskaffa utländska ordlistor och annat källmaterial som kan vara av värde för undersökningen och för att upprätta förbindelser med eventuellt pågående arbeten av liknande slag i andra länder. Sedan materialet sålunda på lämpligt sätt inhämtats och sorterats, erfordras en noggrann prövning för att fastställa gränserna för den blivande ordlistan. Därefter påbörjas definitionsarbetet som går hand i hand med val av lämpliga termer, varjämte ett omfattande hänvisningssystem växer upp för att säkerställa onödig dubbelföring och för att få likartad behandling av jämförbart material.

Angelägna observationspunkter är därvid den behandling som begreppen har fått i den kvalificerade tekniska litteraturen och den praxis som råder inom fackets språkbruk. Målet är naturligtvis att nå en så klar och entydig utformning av definitionerna som möjligt och att ge termerna en klädsam och konsekvent hållen dräkt som kan accepteras av ordbrukarna både inom och utom facket. För att möjliggöra en sådan behandling har TNC som bekant byggt upp ett specialkartotek, vars delar är på olika systematiska sätt inordnade för att tillfredsställa sökning från facksynpunkt och från språkliga synpunkter. Mera djupgående undersökningar kan ofta behöva göras både på det språkliga och det tekniska planet och därvid kommer till flitigt utnyttjande den organisation av tekniska och språkliga rådgivare som har byggts ut för just dessa uppgifter. Dessa arbetsmetoder, som är i och för sig allt för välkända för denna krets för att behöva närmare belysas, innebär förutsättningen för att terminologiskt arbete skall kunna bedrivas av sådan kvalificerad art att det

tillfredsställer vetenskap och forskning, teknik och näringsliv inom berörda områden.

Den antydning som här har getts om tillkomstsättet för en ordlista ger vid handen att en betydande del av TNCs resurser binds vid ett enstaka projekt av detta slag. En prövning av inriktningen av vår verksamhet är alltid motiverad, men för närvarande synes det vara uppenbart dels att efterfrågan är mycket stor när det gäller ordlistor, dels att TNCs övriga verksamhet, den rådgivande och rekommenderande, i hög grad kan dra nytta av det resultat som ordlisteutredningarna ger.

En återblick på TNCs tidigare publikationer ger vid handen att i häftena till och med TNC 36 Kärnteknisk ordlista har behandlats sammanlagt 17 000 termer, varav drygt hälften har definitioner, medan den andra delen saknar definitioner eller ordförklaringar. Av dessa 17 000 termer förekommer cirka 10 000 enbart i sin svenska form, medan närmare 8000 fått motsvarigheter på engelska, cirka 3500 motsvarigheter på franska och drygt 4500 motsvarigheter på tyska. Danska och norska motsvarigheter förekommer i denna uppsättning till ett antal av 2000 vardera. Den nya TNC 38 innehåller cirka 1400 termer på svenska, engelska, franska, tyska och därtill för första gången finska. För närvarande har vi under behandling för ordlistor cirka 12 000 termer. Av dessa kommer den alldeles överväldigande delen eller cirka 10 000 att förses med definitioner. Samtliga kommer att ha engelska motsvarigheter till termerna, och ungefär hälften motsvarigheter på franska och tyska, medan vi räknar med att danska och norska och även finska kommer att tas med åtminstone i begränsad omfattning.

En detaljredovisning av de olika ordlistearbetena är inte på sin plats nu, men deras genomförande innebär att sekretariatets arbetsresurser utnyttjats utomordentligt hög grad.

Ett annat sätt att arbeta med ord än det systematiska ordlistearbetet är arbetet på de lösryckta, enstaka orden, förmedlade till oss genom en ständig ström av frågor per brev eller telefon. Jag vet att det inte roar med statistiska uppgifter av sådant slag, men för en

konkret bedömning av arbetskraftsbehovet m.m. kan framförandet av sådana fakta ha ett visst berättigande. Ärenden av sådan art att de måste behandlas skriftligen ledde till att antalet utgående skrivelser under fjolåret var cirka 1200, medan antalet telefonförfrågningar under året uppgick till cirka 3000. Ett försök till uppskattning av den procentuella andelen av arbetstiden som går åt för besvarandet av olika typer av frågor gjordes ett tag, men övergavs sedan det visade sig att även med en sträng återhållsamhet vid bedömningen av arbetsinsatsens storlek de sammanlagda deltiderna väsentligt översteg 100 % av arbetstiden.

De frågor som kommer in kan i grova drag indelas i tre kategorier: de som inleds med ett 'vad', med ett 'hur', och med ett 'varför'. Till den första kategorien hör den mycket vanliga frågan 'vad skall det heta...' eller 'vad heter den och den konstruktionsdetaljen, arbetsmetoden, maskindelen' och den likaledes mycket vanliga frågan 'vad skall den eller den utländska termen heta', vilken sistnämnda fråga i allmänhet får avvisas, då översättningsuppdrag inte kan inrymmas i TNCs arbetsuppgifter för närvarande.

Hur-frågorna berör en skiftande rad av problem, från relativt enkla, men också relativt komplicerade uttals-, böjnings- och stavningsfrågor:

'Hur uttalas poise?' (enhet för viskositet)

'Vad heter stimulus i pluralis?'

'Hur uttals inhibitor och candéla?'

'Vad har 'rendement' för genus? osv.

Över frågor som rör beteckningar:

'Hur skall en beteckning lyda eller hur skall en beteckning tolkas', till mera avancerade frågor av typen:

'Hur skall en viss grupp av tekniska begrepp systematiseras, klassificeras och namnges'.

Företrädarna för varför-frågorna vill gärna inleda ingående och ofta intressanta diskussioner om varför en term skall heta så (när motsvarigheten på ett annat språk heter si eller så) eller

'Varför heter det så i ett fall, men något annat i ett annat fall'

'Varför får den språkliga konstruktionen användas, men inte en annan'

'Varför är det lämpligt med ändelse av typ a och inte av typ b'

'Varför söka försvenskning av uttryck när det finns engelska, eller, tvärtom, varför acceptera alla utländska ord när man kan skapa svenska! osv.

Som jag nämnde har den sistnämnda gruppen av frågare ofta ett mera lugnt tempo i handläggningen av sina arbetsuppgifter, medan man för de båda övriga grupperna ofta har att göra med personer som har en hög/såtsning på hastigheten i sitt dagliga liv och därför otåligt kan höras prassla med sina tryckmogna manuskript till försäljningsbroschyrer, annonser, instruktioner, föredrag osv. Dessa alster är alltså tryckmogna utom med avseende på vissa fackord, som i många fall likväl kan tänkas vara de bärande elementen i den skrift som man vill publicera.

Dessa personer kan vara offer för en vanföreställning som stundom har två komponenter. Den ena komponenten är uppfattningen att det inte är så väldigt märkvärdigt att fastställa rätt term ens för begrepp som man själv blott dunkelt kan redogöra för, den andra är det vitt utbredda intrycket att TNCs resurser är om inte obegränsade, så i varje fall utomordentligt väl tillgodosedda genom förutseende anslagsbeviljning från myndigheter och medlemmar.

Telefonsekreteraren får ofta den svåra uppgiften att lotsa en frågare till 'experten på skruvar', 'experten på automatik', 'den som är sakkunnig på verktygsdetaljer' eller 'den avdelning som är särskilt insatt i frågor rörande lastbilar och truckar' osv.

Frågorna är naturligtvis mycket olika, varierande både när det gäller underlag och syfte. Som exempel kan nämnas två frågor inkomna samma dag. Den ena hade slussats till TNC från ett av landets förnämsta bibliotek och gällde begäran om benämningar på diverse hopfogningsdetaljer åskådliggjorda med några primitiva skisser utan uppgift om avsikten med konstruktionen, material o.d. Några kommentarer gav vid handen att det kunde röra sig om bultar, tappar sprintar, 'knorrar' och tungor. En klar tillit till möjligheten av vår nomenklaturskapande förmåga kunde utläsas av denna förfrågan, som emellertid även oroar genom att den blottar bristande insikt om förutsättningarna för hur ett terminologiskt arbete måste bedrivas och bedömas.

En övertro av något annat slag kommer till synes i en skrivelse från en statlig kommitté som framhåller att "det är betydelsefullt för kommittén att erhålla en klar bild av apparaternas funktions-sätt, deras beståndsdelar och användningsområden" och att det är "tänkbart att en definition eller nöjaktig identifiering av apparaterna kan åstadkommas utifrån var och en av de nämnda tre synpunkterna. Det förefaller viktigt att det tillvägagångssätt väljes som från teknisk synpunkt är mest korrekt. Upplysningar, hjälp och råd från TNC är därför av den största vikt".

De i skrivelsen berörda synpunkterna: funktion, konstruktion och användning, sammanfaller på ett nära sätt med de faktorer som TNC brukar rekommendera som utslagsgivande och i varje fall viktiga när det gäller att ge namn åt föremål, och kommitténs principiella upp-läggning av termfrågorna och hur man skall angripa dem ligger i linje med TNCs egen. I kommitténs skrivelse skymtar emellertid en aningslös uppfattning om TNCs möjligheter att biträda med utredning-ar av detta slag. Det understryker på ett särskilt sätt vikten av en länge begärd utbyggnad av TNC till en i ordets egentliga mening central instans för behandling av teknikens termfrågor, till tjänst inte minst för discipliner och samhällsintressen utanför tekniken.

Nu är vi inne på viktiga frågor som rör TNCs ekonomi och organisa-tion. En jämförelse med förhållandena i ett par andra länder har kanske sitt intresse även i dessa avseenden. De länder som det denna gång gäller är Norge och Frankrike.

Med den norska organisationen RTT, Rådet for Teknisk Terminologi, har TNC på senare tid haft ganska livligt utbyte och samarbete. RTT började sin verksamhet ungefär samtidigt som TNC och har hittills publicerat sammanlagt 15 häften (RTT 1 - 13 har förtecknats i TNC-Aktuellt 1967:1-2). Vissa av dessa publikationer är av preliminär karaktär, t.ex. RTT-13 Kjemoteknisk ordbok som utkom år 1966. Orsaken härtill är att man icke har lyckats få nödvändigt kapital för finans-iering av tryckningen. Den nu föreliggande utgåvan är således sten-cilerad och framställd i A4 till skillnad från den normala serien som har A5-format i likhet med TNCs skriftserie.

För att möjliggöra tryckningen av en annan ordlista, Ordlister for

Bygningsglass, har RTT prövat en annan väg, nämligen att låta ett av Norges ledande företag inom området köpa 4000 ex. av upplagan med ett insatt s.k. presentationsark, som innehåller en kort teknisk beskrivning av detta företags huvudprodukter.

För RTT liksom för TNC gäller att man har en mycket begränsad driftbudget som sätter en spärr för arbetet, även när klara initiativ föreligger från olika fack och branscher. Den redogörelse som RTT har lämnat för sitt arbetsprogram ger emellertid vid handen att man har ett betydande antal arbeten igång och att man också har i flertalet fall säkrat finansiering av ordlistorna genom anslag från olika intressenter. Samtidigt framhåller redogörelsen att en väsentlig utvidgning av driftbudgeten är nödvändig, om RTT i fortsättningen skall kunna åtaga sig arbetsuppgifter i den takt som är önskvärd. Den nuvarande aktiviteten belyses av att RTT har upprättat arbetsgrupper, terminologiudvalg, för följande tolv områden:

radioteknikk	lysteknikk
VA-teknikk	plastteknikk
dambygging	gummiteknikk
arbeidsstudier	bygge- og eiendomsforvaltning
treforedlingsteknikk	maskindeler
fjellsprengningsteknikk	elektro-sterkström

Som ledamöter i dessa arbetsgrupper ingår företrädare för universitetet i Oslo, Norges Tekniske Høgskole och åtskilliga forskningsinstitutioner samt i övrigt för den industriella och tekniska fackvärlden och för patentväsendet. Många fackområden står i kö för att få hjälp att starta terminologiarbetet, men sekretariatet har ett helt fullbelagt arbetsprogram. Uppskjutet till en obestämd framtid är ett ofta diskuterat projekt att skapa ett tekniskt centralregister och också ett förslag att ge ut en norsk teknisk ordbok som började planeras år 1898.

Ännu tidigare kan man finna intresse för teknisk terminologi i Norge. För drygt 100 år sedan skrev Polyteknisk Tidskrift (1866, häfte 6) följande:

"I vore Fabriker og Maskinvaerksteder vil man saedvanlig høre en maengde Gjenstande benaevnte med fremmede Ord. Dette er en uudgaaelig Følge af, at vi benytte fremmede Arbeidere og hente vore Maskiner fra Udlandet. Man vil ogsaa finde, att samme Gjenstand ofte benaevnes med forskjellige Navne i de forskjellige Vaerksteder. Det

vil derfor vaere af megen Interesse at kunne lidt efter lidt samle alle tekniske Udtryk og komme overens om en bestemt Benaevnelse, og naturligvis helst en norsk... Vi opfordre vore Laesere til at indsende Navne på de forskjellige Slags Maskiner og Instrumenter. Disse Navne bør om muligt vaere ledsaget af en Oversaettelse i det tydske, engelske og franske Sprog. Dersom der intet norsk Ord findes for Benaevnelsen, ønskes helst Forslag til et saadant".

Detta är med omskrivning till svenska just vad TNC uppmanar sina frågare att göra: att lämna det nödvändiga underlaget för bedömningen och att bidra med egna förslag till termer. En sådan förslagsverksamhet och den därmed förknippade frågeverksamhet som är så bekant för oss ingår emellertid inte i RTTs arbetsprogram. Man har där helt nödgats avböja att stå till tjänst med upplysningar och råd i enstaka termfrågor per telefon och brev. Man har här alltså en från TNCs praxis väsentligt skild arbetssituation.

Det konkreta samarbete som RTT och TNC söker utveckla har inte alltid kunnat samstämmas i tid. Sålunda har den nu föreliggande TNC 38 föregåtts på norsk sida av RTT-ll Maling- og Lakteknisk Ordbok, som i sin tur vilade på TNCs gamla utgåva av Färg- och lackteknisk ordlista, TNC 14. En icke önskvärd ojämnhet har därvid uppkommit och det har också lett till att TNC inte har funnit det möjligt att nu i sin nya utgåva ta med norska (och inte heller danska) termer annat än i begränsad utsträckning, dvs. blott sådana termer som skiljer sig från motsvarande svenska uttryck antingen genom ordval eller genom väsentligt avvikande stavning.

En god samordning har däremot kommit till stånd när det gäller ordlista för dammbyggnad. En internationell utgåva utgavs för några år sedan av Internationella Dammkommissionen för Stora Dammar med finansiellt stöd från UNESCO. Dess språk var franska, engelska, tyska, spanska, italienska och portugisiska. De till världsorganisationen anslutna nationella kommittéerna har på många håll givit ut separata utgåvor, bl.a. i Ryssland och i Jugoslavien. De tre kommittéerna i Finland, Norge och Sverige har enats om en gemensam utgåva och har därvid samarbetat med RTT och TNC. Under förutsättning av att finansieringen kan klaras på den svenska sidan kommer en utgåva till stånd, som samtidigt ingår i RTTs och TNCs skriftserier och förses med dessa båda institutioners ordinarie seriebeteckningar.

En preliminär överenskommelse innebär att slutredigering och tryckning sker i Norge, som f.ö. blir värdland för en internationell dammkonferens under år 1968. Man räknar med att publikationen skall komma ut lagom till denna konferens.

Det sammanlagda antalet termer i denna ordlista uppgår till cirka 2000. Det grundläggande översättningsarbetet utförs av de tre länderna var för sig, varefter en genomgång sker. Därvid söker man ta hänsyn till att tolkningen blir gemensam för de tre språken. Vidare kontrolleras att de svenska termerna motsvarar både rikssvenskt och finlandssvenskt språkbruk och slutligen söker man sammanföra de norska och svenska termerna så nära intill varandra som det sakligt och språkligt är möjligt. Detta innebär att man i vissa fall utbyter en svensk eller norsk term mot en annan som ligger närmare det andra språket eller att man kompletterar den ursprungliga termen med en alternativterm som ansluter till granspråkets. Detta sammanjämningsarbete pågår för närvarande. I det hittills granskade materialet har cirka 200 ingrepp kunnat göras i denna riktning, ungefär hälften bestående i ändringar av svenska termer och hälften av norska.

I frågan om nordiskt samarbete kan man sålunda tänka sig att ett arbete efter här skisserade linjer kan ge ett resultat som i varje fall innebär att man inte ytterligare fjärrar språken från varandra, och att man i vissa fall kan nå en positiv samarbetslösning som är tillfredsställande för samtliga parter.

En helt annan uppläggning av det terminologiska arbetet finner man, om man riktar blickarna mot Frankrike, vars terminologiska kommitté jag hade tillfälle att studera för någon tid sedan. Våren i Paris för ju gärna med sig lätta aningar om angenäma ting, och mitt besök gav inte anledning till omprövning av denna sats. Det franska sättet att behandla sin terminologiska situation gav intryck av att vara både angenämt och i sin art effektivt, men den institution som jag kom i kontakt med arbetade på ett mycket begränsat sätt. Denna begränsning förklaras av institutionens tillkomst och ursprungliga syfte. Kommittén skapades år 1954 på initiativ av språkintresserade tekniker inom GAZ DE FRANCE, den franska organisationen för produktion och distribution av gas, tillkommen som ett statligt företag

genom lagen om nationalisering år 1946. Under ledning av dess chef, generaldirektör George Combet, sökte man få ett samarbete mellan de ledande organisationerna inom vetenskap och teknik, ingenjörs-samfund osv. i avsikt att få till stånd gemensamma åtgärder för behandling av i första hand invandringsorden. Flertalet av de tillfrågade organisationerna var föga intresserade. Man nöjde sig på sina håll med att konstatera att 'alla ord är bra ord och de bästa orden är de som kommer först i tankarna'. Men det fanns andra organ som ställde sig positiva, bl.a. AFNOR, den franska standardiseringsorganisationen, som rådde initiativtagarna att bilda en organisation för ändamålet med vilken AFNOR skulle samarbeta, då dess egna stadgar inte tillät den att direkt ta upp terminologiska frågor på programmet. När kommittén var färdigbildad bestod den av ett 30-tal medlemmar, företrädare för forskning, teknik och språkvetenskap vid universitet och högskolor samt representanter för några större organisationer och industriella sammanslutningar, med en sammansättning som erinrar om TNCs representantförsamling men utan den formella uppbyggnad som vi har med stödjare, medlemmar osv. Chef är civilingenjör Pierre Agron, tidigare knuten till Gaz de France.

Kommittén har ett regelbundet samarbete med de fransktalande centra i Belgien, Canada och Schweiz och dessutom med bl.a. Unesco. Kommittén arbetar tills vidare endast med enstaka termfrågor och sysslar således icke med framställning av ordlistor och inte heller med granskningsuppdrag. Aktuella ord av besvärlig karaktär tas upp av kommittén på eget initiativ eller efter framställning från medarbetare och görs till föremål för noggrann utredning med förslag till term och därtill hörande definition och med väl utvecklad motivering och jämförelse med språkbruk i olika fack och utomlands. Förslagen med tillhörande kort motivering skickas ut till olika tekniska tidskrifter för publicering och inhämtande av råd från läsarna. Det blir en sorts remissbehandling och efter denna tar kommittén slutgiltig ställning och utfärdar en rekommendation som går ut till olika intressenter bland företag, organisationer och till den tekniska tidskriftspressen. Någon bevakning av ordens genomslagskraft har man hittills inte haft möjlighet att utföra. De behandlade termerna är övervägande av engelsk eller amerikansk härkomst men några tyska och holländska termer har också varit under

observation. Likaså behandlas också motsträviga franska ord, som inte fyller krav på teknisk logik och språklig stringens. De områden som hittills har varit mest i blickfältet är petroleumteknik, byggteknik, kemisk teknik, transportteknik och va-teknik. Hittills färdigbehandlade rekommendationer innefattar sammanlagt bort emot 400 termer.

Bland ord som även i franskan har varit till bekymmer är det amerikanska 'pipeline', som man har tagit om hand och givit franskt uttal åt med oförändrad stavning le pipeline. Det mångtydiga ordet 'film', som även i Sverige ställer till bekymmer, har man i Frankrike kunnat reservera för fotografisk film, medan man för täckskikt (inom ytbehandlingstekniken) har tagit upp ett äldre ord le feuill, som således står vid sidan av la feuille (båda härledda ur det latinska folium). En filmbildande (eng.film forming) lösning är på franska feuilloge. Det engelska 'test', som även i svenskan ofta smyger sig in i stället för prov och provning, har man sökt reservera för den inom psykologin använda betydelsen, medan man för övriga användningsområden rekommenderar essai eller épreuve. PR-begreppet har spritt sig också i Frankrike, men i stället för 'public relations' rekommenderar man relations exterieures, publiques eller humaines. I Sverige kan man på motsvarande sätt tala om relationschef (i stället för PR-chef), relationsavdelning osv. Ett intressant ord som man i svenskt tekniskt språk sökt värja sig mot är det tyska Düse, som betyder munstycke och i regel kan ersättas med just detta ord. Särskilt i sammansättningar kan detta emellertid leda till ansträngande kombinationer, t.ex. "munstycksbevattning". I Frankrike har man accepterat inlån från tyskan i formen la duse (med tillhörande verb duser), som är ett mera lätthanterligt uttryck än den gamla motsvarigheten orifice.

Ett mera ovanligt överflyttningslån är namnet på den fönsterlucka som särskilt förr fanns på sneda hustak och vars om kanonmynning påminnande utseende upplevdes så hotande av tyskarna att de utbrast was ist das? Detta uttryck övertog sedan de förvånade fransmännen och gjorde det till le vasistas.

Ett ord med intresse med tanke på den svenska språkutvecklingen är -plaste som efterled i sammansättningar, t.ex. thermoplaste, organoplaste, som kommit in vid sidan av sådana sammansättningar som redan tidigare är kända i botaniska sammanhang, t.ex. chloroplaste.

Exempel på svenska ord som kommit in i franskan är kraft, le kraft, som betyder kraftpapper och som också används adjektiviskt i sammansättningen pâte kraft om sulfatmassa. Dock presenteras detta ord i uppslagsverk och ordböcker som tyskt, och det är väl troligt att ordet har gått vägen över Tyskland till Frankrike (liksom till andra länder), men dess ursprung kan dateras till oktober 1883, då ingenjör Müntzing i Munksjö AB myntade ordet som lämpligt för en produkt som företaget tänkte ta upp på sitt tillverkningsprogram. Ord som däremot fått behålla sitt svenska födelsemärke vid utflyttning till främmande land är gyttja och dy som upplevs som specifika svenska företeelser, åtminstone i geotekniska sammanhang, och därför bibehålls helt oförändrade i franskan. Om dessa ord liksom om termfrågor över huvud taget hoppas TNC i framtiden kunna föra en fruktbringande diskussion med den franska Comité d'Études des Termes Techniques Français, vars språkvårdande verksamhet är värd att studera både från svensk och nordisk synpunkt.

Ordlistan omfattar hela färg- och lackområdet, således tryckfärgstekniken. Disponent N. Rezon Hoffman har i samråd med andra sakkunniga i tryckfärgsindustrin svarat för de tryckfärgstekniska termerna.

Ordlistan omfattar 343 sidor och består sammanlagt av ca 1400 termer, samtliga med betydelse och med motsvarande uttryck på engelska, franska, tyska och finska. Den ämte har medtagits ett urval av danska och norska termer som skiljer sig från motsvarande svenska termer genom ordval eller genom väsentligt svikande stavning.

Den bilagor ingår en illustrerad lista över det naturliga färgsystemet, en fortknning över grundämnen med beteckning inom färg- och lackkemien vilka nämns på engelska, franska eller tyska skiljer sig från de svenska, en lista över beteckningar för polykromt färgningsmedel enligt IUPACs rekommendationer, och en sammanställning över vissa omvandlingsfaktorer.

Ordlistan är alltså ett viktigt hjälpmedel för teknisk register på de utländska språken.

Liksom övriga TNC-publikationer säljs TNC 38 i bokhandeln och av Sveriges Standardiseringskommitté.

Priset är 40 kronor.

TNC 38